

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 7. Qua adoratione adorabiles sint imagines.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83614)

At inquit. Si Francofordiensis Concilii Episcopi Nicenam Synodum non contempserunt, & condemnauerunt ex errore facti, eo quod scilicet eis falso persuasum fuerit, ab hac Synodo definitum, imagines cultu latriæ adorandas; nullam prorsus habent facti sui exculationem, neque ab hæresi excusari possunt. *R. neg. seq.* Francofordiensis igitur Concilii Patres excusari possunt ex eo quod Hadrianus I. qui Nicenam Synodum suscepit, nondum eam publico ac solemnè iudicio confirmaverat, & ut œcumenicam habendam decreverat. 2. Ad Synodum illam soli Orientales Episcopi convocati fuerant, & in ea ex Occidentalibus, præter Hadriani Legatos duos, nullus adfuerat; unde mirum non fuit quod Patres Francofordienses illam haberent tantum ut Synodum Orientalis Ecclesiæ, non verò ut totius orbis christiani, adeoque ut œcumenicam Synodum, cum tunc temporis totius penè Occidentis consensus adhuc illi deesset, nec Hadrianus ipse eam ut œcumenicam haberet, ut patet ex apologia, quam pro ea ad Carolum Magnum conscripsit, & in qua ei œcumenicitatem nullibi attribuit. 3. Denique, Francofordiensis Concilii Patribus, quod Nicæna Synodus definierat, imagines scilicet non solum retinendas, sed etiam adorandas, contrarium videri poterat Gregorio Magno, cuius potissimum auctoritate nitentur, quique illis videri utcumque poterat imaginum adorationem damnassem, lib. 9. epistol. 9. ad Serenum Massiliensem Episcopum, & lib. 7. epistol. 53. ad Secundinum; censuisse imagines non ad venerationem aliquam, sed ad solam recordationem admittendas: quare Francofordienses Patres suam, & ut autumabant, Gregorii Magni sententiam facile porxerunt sententia Synodi, quam ut particularem tantum habebant, anteponeere absque pertinacia, sine qua nota hæresis non incurritur.

Potè Episcoporum illorum qui in Francofordiensi Concilio, veritate nondum planè explorata, Synodo Nicænæ resistunt, successores post nonum saltem sæculum, rebus naturæ ponderatis & perfectis, Synodum illam amplexi sunt, & religiosum imaginibus cultum exhibere cœperunt multis ante sæculis, quam nova exoriretur hæresis Iconoclastarum, Lutheranorum scilicet & Calvinistarum, quorum proinde causam juvare non potest Concilii Francofordiensis de non adorandis imaginibus iudicium, quod tot ante Lutheranam & Calvinianam litem annorum centuriis, omnes Galliarum Ecclesiæ facto suo, hoc est, imagines Christi, B. Virginis, & aliorum Sanctorum cum reliquo orbe christiano religiose venerando, reprobant.

ARTICULUS VII.

Qua adoratione adorabiles sint imagines.

RESPONSIO I.

Imagines adorabiles sunt adoratione respectiva tantum.

Primo, quod sint adorabiles adoratione respectiva, *probatur.* Quia 1. adorabiles sunt aliqua vera adoratione, ut probatum est. Ergo adoratione saltem respectiva adorabiles sunt. 2. Illud adorabile est adoratione respectiva, quod adorari potest propter excellentiam existentem in alio supposito, ut patet ex terminis. Atqui imago adorari potest propter excellentiam prototypi, seu exemplaris: prototypon enim, seu exemplar, habens propriam & intrinsicam excellentiam, propter quam honore & cultu dignum est, potest propter excellentiam illam honestè honorari & coli, non solum in se, & in persona propria, sed etiam in imagine; arque ad ejus honorem pertinet ut possit honorari & coli non solum in se, sed etiam in iis omnibus, quæ specialem ad illud habitudinem, vel specialem cum eo conjunctionem habent. Ergo, &c.

2. Quod imagines tantum sint adorabiles adoratione respectiva, seu, quod idem est, quod non sint adorabiles adoratione absoluta, *probatur.* Quia illud solum adorabile est adoratione absoluta, quod habet propriam & intrinsicam excellentiam aliquam, propter quam honore & cultu dignum est, seu propter quam homo honestè potest velle illi tanquam superiori se submittere, atque hujus submissionis notam aliquam externam exhibere. Atqui imago nec habet nec habere potest talem excellentiam, cum sit res inanimata, & res omnis inanimata, homini, utpotè substantiæ intellectuali, essentialiter inferior sit: nec homo, nisi stultè & inhonestè, rei inanimatae, quæcumque illa sit, tanquam superiori possit se submittere. Ergo, &c.

RESPONSIO II.

Adoratio relativa imaginis est simul & indivisibiliter adoratio absoluta exemplaris.

Probatur 1. Quia religio (tam ea scilicet, quæ latè, quam ea quæ strictè religio dicitur, seu tam ea quæ est virtus dulcis, quam ea quæ est virtus latriæ) est pars saltem potestativa justitiæ. Ergo religio est essentialiter ad alterum; & sicut justitia essentialiter respicit debitum alteri reddendum, ita religio respicit essentialiter cultum & honorem debitum alteri. Item sicut justitiæ objectum formale est honestas, quæ relucet in reddendo alteri eo, quod illi debetur; ita objectum formale religionis est honestas, quæ relucet in exhibendo cultu & honore, alteri propter excellentiam suam debito. Atqui adoratio relativa imaginis est actus religionis. Ergo essentialiter est actus, quo cultus & honor debitus exhibetur, elicitus ex affectu honestatis, quæ relucet in exhibendo cultu & honore alteri debito.

Cultus autem, qui exhibetur imagini, nec debetur, nec deberi potest imagini: cum enim sit res inanimata, juris omnis prorsus incapax est; adeoque superest ut debeat exemplari, propter propriam & intrinsicam, quam habet, excellentiam. Ergo adoratio respectiva imaginis est essentialiter actus, quo exhibetur cultus debitus exemplari, elicitus ex affectu honestatis, quæ relucet in exhibendo cultu & honore, exemplari non solum in se, sed etiam in imagine debito, propter propriam & intrinsicam excellentiam quam habet. Sed qui adorat imaginem, ut exhibeat cultum & honorem exemplari debitum in imagine, & quia honestum est, exemplari, quod ei propter excellentiam suam debetur, reddere, ipsum colendo & honorando etiam in iis, quæ specialem habent ad illum habitudinem, vel conjunctionem cum illo; non solum adorat imaginem, sed etiam ipsum exemplar in imagine, imò minus adorat imaginem, vel non tam adorat imaginem, quam ipsum exemplar in imagine. Ergo adoratio respectiva imaginis simul est & indivisibiliter adoratio absoluta exemplaris, imò minus est imaginis adoratio respectiva, quam absoluta adoratio exemplaris, non quidem immediatè in se, sed mediatè in alio, specialem ad illud habitudinem habente, & speciali modo attinente ad illud.

Prob. 2. Omnis vera adoratio est honor, quem exhibemus ad protestandam & significandam internam nostram submissionem alicui, cujus superioritatem & excellentiam recognoscimus. Ergo vera adoratio imaginis est honor, quem exhibemus imagini, ad protestandam & significandam internam nostram submissionem alicui, cujus recognoscimus excellentiam & superioritatem. Sed cum adoramus imaginem, nihil volumus protestari, vel significare imagini, quæ est res inanimata; nec recognoscimus, aut recognoscere possumus aliquam ejus supra nos excellentiam & superioritatem, cum nobis inferior sit. Ergo superest ut cum imaginem adoramus, internam nostram submissionem & servitutem protestemur ac significemus exemplari, seu personæ quam representat imago, & cujus superioritatem recognoscimus,

mus, & propter cuius excellentiam imaginem ejus veneramus. Ergo cum adoramus imaginem adoratione relativa, propter excellentiam exemplaris, simul ac indivisibiliter adoramus ipsum exemplar adoratione absoluta, quamvis mediatè tantum, & in alio, illud representante, & quasi vicem ejus gerente; nam adorare imaginem, eique honorem exhibere propter excellentiam exemplaris, cuius est imago, ad protestandam & significandam internam submissionem exemplari, & exterius recognoscendam excellentiam & superioritatem illius, est verè ac propriè adorare, & quidem absolute, exemplar ipsum in imagine, seu per imaginem. Ergo, &c. Sed ut hæc adhuc melius intelligas,

Nota. In adoratione imaginis propter excellentiam exemplaris, cuius est imago, multi interveniunt actus. Et 1. quidem, iudicium de excellentia propria exemplaris, & de honestate submittendi se interius exemplari propter ejus excellentiam, huiusque submissionis internæ signum aliquod externum illi exhibendi in se, vel in imagine, illud representante.

2. Affectus submissionis & servitutis internæ, qui terminatur ad solum exemplar, & est actus voluntatis affectivè cedentis exemplari, ac veluti recognoscentis inferioritatem suam, & exemplaris superioritatem & excellentiam.

3. Affectus submissionis & servitutis externæ, qui terminatur immediatè ad imaginem, & mediatè, seu mediante imagine, ad exemplar, estque voluntas efficax honorem aliquem exhibendi imagini, tanquam signum externum affectus submissionis ac servitutis internæ, quem adorans habet erga exemplar, propter ejus excellentiam & superioritatem.

4. Submissio & servitus externa, quæ immediatè ad imaginem, & mediante imagine, ad exemplar terminatur, estque actio aliqua externa circa imaginem, seu nota aliqua externa honoris exhibita imagini ad protestandum & significandum exemplari affectum submissionis & servitutis internæ, illi propter propriam excellentiam debita, & ad exterius superioritatem illius recognoscendam.

Porrò quia adoratio formaliter constat tantum ex affectu submissionis externæ, & ipsa submissione externa verè ac propriè adoratur imago, cum modo supra explicato adoratur; quia adorans vult exhibere, & exhibet imagini submissionem externam: item verè ac propriè adoratur exemplar imagine, quia adorans vult exhibere, & exhibet exemplari submissionem externam in imagine, eo ipso quod vult exhibere & exhibet imagini submissionem externam ad protestandam internam suam submissionem & servitutem exemplari, ejusque superioritatem exterius recognoscendam.

Quamvis autem, cum adoratur imago, mediatè tantum adoretur exemplar, hæc adoratio censenda est esse magis ac principalius adoratio exemplaris, quam imaginis: hoc ipso enim quod adoratio exhibetur imagini tantum propter excellentiam exemplaris, & ad exterius recognoscendam superioritatem illius; eo ipso, inquam, magis exhibetur exemplari in imagine, quam ipsi imagini, ut per se manifestum est.

Doctrina hæcenus exposita planè congruit. 1. Patribus, quos longo ordine recentèr Valques. Pro omnibus unus hic sufficit Adrianus I. in epistola ad Irenem & Constantinum filium ejus, quæ in Nicæna Synodo II. actione 2. lecta & suscepta fuit, & in qua sic loquitur Pontifex; *Jacob proprio demum arbitrio summatem virgæ filii sui Joseph deosculatus est . . . Non virgæ, sed tenenti eam honoris ac dilectionis exhibuit affectum. Sic nos pro amore & dilectione, quam apud Dominum & Sanctos ejus habemus, honorabiles eorum effigies imaginibus depingentes, non tabulis & coloribus honorem exhibemus, sed illis pro quorum honore consistunt. Et inferius: Omnis imago in nomine Domini, aut Angelorum, aut Prophetarum, &c. facta sancta est: non enim lignum adoratur; sed id quod in ligno conspicitur, & me-*

moratur, honorificatur. Quibus verbis non intendit Pontifex negare imaginibus veram ac propriam adorationem; si quidem ipse cum Nicæna Synodo definiit, imagines esse verè ac propriè adorandas; sed solum vult adorationem imaginis esse simul ac indivisibiliter adorationem exemplaris, & magis ac principalius esse adorationem exemplaris, quam imaginis, nec sistere in imagine, sed ulterius tendere, & terminari ad exemplar, tanquam ad primum & principale adoratum.

Nota. ad Patrum, quos Valques refert, intelligentiam. Quando imago v. g. Christi adoratur cultu latræ respectivo dicunt Patres Christum ipsum, non ejus imaginem adorari, sicut homo diligens amicum amore concupiscentiæ tantum, dicitur se ipsum, non amicum diligere. Itaque sicut quando quis alterum diligit amore concupiscentiæ tantum, dicitur se ipsum, non illum diligere, non quod re ipsa illum non diligit, nam amor concupiscentiæ est verus amor, sed quia illum non propter ipsum, sed propter se diligit; ita secundum Patres, qui adorant imaginem Christi, dicitur non imaginem Christi, sed Christum adorare; non quod non verè adoret imaginem Christi, nam vult illi exhibere, & revera exhibet honorem & submissionem externam; sed quia imaginem Christi adorant, non propter ipsam, sed propter Christum, quem representat; quia imaginem Christi adorant, ut cultum & honorem exhibeat, non ipsi imagini, sed Christo in imagine debitum, quia imaginem Christi adorant, ad exterius protestandum & significandum submissionis ac servitutis internæ affectum, quem habet erga Christum propter increatam ejus excellentiam, non erga imaginem illius.

2. Planè congruit Conciliis generalibus; nempe Nicæno II. in fidei definitione sic dicente: *Imaginis honor in prototypum refertur; & qui adorant imaginem, in ea adorant quoque descriptum argumentum.* Et Tridentino sess. 25. in decreto de sacris imaginibus: ubi hæc leguntur: *Honos, qui eis (imaginibus) exhibetur, refertur ad prototypa, quæ illa representant: ita ut per imagines quas osculamur, & coram quibus caput aperimus, & procumbimus, Christum adoremus, & Sanctos, quorum illæ similitudinem gerunt, veneremur.*

Quæres 1. An non dici possit cum aliquibus, quando imago adoratur, ipsam imaginem non esse terminum adorationis, sed tantum esse signum, quo excitamur ad honorandum Sanctum quem representat; ita ut actus adorationis ad sanctum per imaginem representatum, dirigatur totaliter?

R. negativè. Ratio est, quia tunc imago non adoraretur, nisi improprie & abusive, quod adversatur Conciliis & Patribus, ex quibus constat, imagines esse verè ac propriè adorandas.

Quæres 2. An non dici possit, quando imago adoratur, ipsam imaginem terminare tantum signum externum honoris, genusflexionem v. g. inclinationem capitis, &c. internum verò submissionis affectum terminari ad solum exemplar?

R. hoc dici non posse, & sententiam hanc habere manifestam contradictionem: nam signum externum honoris & submissionis, puta genusflexio, non terminatur ad imaginem, nisi ad eam dirigatur; & non dirigitur ad imaginem genusflexio, nisi adorans velit exhibere genusflexionem imagini. At voluntas exhibendi genusflexionem imagini, est quidam internus affectus submissionis. Ergo genusflexio non terminatur ad imaginem, nisi ad illam terminetur etiam internus aliquis affectus submissionis. Sed ad pleniorè intelligentiam,

Nota. Duplex distinguendus est affectus internus submissionis, qui in adoratione imaginis intervenit. Primus est affectus submissionis internæ, qui est actus voluntatis affectivè cedentis alteri, & superioritatem illius affectivè recognoscenti. Secundus est affectus submissionis externæ, & est actus voluntatis imperantis externum submissionis ac servitutis inter-

internæ signum. Primus affectus terminatur ad solum exemplar imaginis, secundus verò terminatur immediatè ad imaginem, & per imaginem ad exemplar, cujus excellentiam & superioritatem per signum externum honoris & reverentiæ, ejus imaginis exhibitum, recognoscimus, eique internam submissionis ac servitutis nostræ affectum significamus. Quod si nil aliud intendit Vasques, cujus hic sententia proponitur, noster est, & rectè sentit.

Quæres 3. An non adorari possit imago seorsim ab exemplari suo, ita ut ipsa sit totalis terminus adorationis, exemplari tantum concurrente, ut fundamento adorationis illius.

R. negativè. Non enim potest imago adorari; nisi propter excellentiam exemplaris, & ad protestandum exemplari submissionis ac servitutis internæ affectum, eique superioritatem recognoscendam. Eo ipso autem quod sic adoratur imago, simul ac indivisibiliter in ea adoratur exemplar, & magis adoratur exemplar, quam imago.

Dices. Legatus Regis potest ita adorari, ut Rex nullo modo sit terminus istius adorationis. Ergo similiter imago ita potest adorari, ut exemplar nullo modo adoretur. *R.* neg. conseq. Magna enim disparitas est imaginem inter & legatum Regis: nam legatus Regis potest adorari dupliciter. 1. Propter solam Regis excellentiam, & tunc legatus adoratur adoratione respectiva, quæ terminatur immediatè ad ipsum legatum, & eo mediante ad Regem: unde hæc adoratio simul ac indivisibiliter est adoratio legati in se, & Regis in legato. 2. Legatus adorari potest propter propriam & intrinsecam excellentiam, quam habet, etiam quæ legatus Regis, & tunc adoratur adoratione absoluta, quæ adoratio ad ipsum solum terminatur, quamvis in æstimatione morali redundet in Regis honorationem. At imago adorari tantum potest propter excellentiam exemplaris, & ad honorandum in ea, seu per eam exemplar: unde omni vera & religiosa adoratio imaginis terminatur non solum ad imaginem, sed etiam & potissimum ad exemplar, per imaginem.

Quæres 4. An non adorari possit imago cum exemplari, ita ut adoratio æquè immediatè terminetur ad imaginem, & exemplar.

R. posse: nam intellectus potest uno & eodem actu simul apprehendere imaginem & exemplar, adeoque voluntas utrique, uno & eodem actu, velle potest æquè immediatè exhibere notam externam honoris & cultus. Tunc autem exemplar dupliciter adoratur. 1. Immediatè in se, cum ad ipsum immediatè dirigatur actus adorationis; & mediatè in imagine, cum idem actus adorationis ad ipsum etiam dirigatur in imagine, quæ adoratur propter ipsum. Hæc porro adoratio absoluta est quatenus est adoratio exemplaris in se & in imagine; & respectiva, quatenus est adoratio imaginis.

Quæres 5. An non etiam adorari possent exemplar, & imago ejus, per modum unius objecti, seu per modum unius compositi accidentalis, sicut v. g. adoretur Rex purpura, quæ indutus est?

R. 1. posse quidem Regem, & purpuram qua indutus est, propter compositionem localem quam habent inter se representari ab intellectu per modum unius objecti, seu per modum unius compositi accidentalis: at nullum apparet fundamentum sic concipiendi imaginem, & exemplar ejus videnturque non aliter representari posse, quam per modum duorum objectorum, quorum unum specialem quandam habet habitudinem ad alterum.

2. Dato quod imago & exemplar ejus, ab intellectu representari possint per modum unius objecti, & cujusdam accidentalis compositi, unus & idem actus adorandi terminatur immediatè ad exemplar & imaginem ejus, & est quidem adoratio absoluta, quæ terminatur ad totum illud, constans ex imagine & exemplari, quia totum illud adoratur propter se, & quæ terminatur partialiter ad exemplar, quia similiter propter se adoratur: at est adoratio tantum res-

pectiva, quæ partialiter terminatur ad imaginem, quia imago in illo toto, quod adoratur, est suppositum adoratum, non propter se, sed propter excellentiam alterius suppositi, nempe exemplaris, quocum supponitur totum repræsentativè constituere: sicut cum Rex & purpura per modum unius objecti adorantur, actus adorandi est adoratio absoluta, quæ terminatur ad Regem vestitum purpura, & quæ partialiter terminatur ad personam Regis præcisè: sed est adoratio respectiva, quæ partialiter terminatur ad purpuram, quia purpura est suppositum adoratum propter alterius suppositi, nempe Regis, excellentiam, propter quam adoratur totum accidentale, constans ex Rege & purpura; quod proinde totum, adoratur non propter aliud, sed propter intrinsecam, quam includit, excellentiam.

Quare sicut cum Rex & purpura adorantur per modum unius objecti, seu unius accidentalis compositi, sic actus adorandi æquè terminatur ad Regem, purpuram, & compositum ex Rege & purpura, ut affectus submissionis ac servitutis internæ terminatur ad solum Regem, & nullo modo ad purpuram: ita si quando contingit imaginem & exemplar ejus adorari per modum unius compositi accidentalis, sic actus adorandi æquè terminatur ad exemplar, imaginem, & compositum ex imagine & exemplari, ut affectus submissionis ac servitutis internæ ad solum exemplar terminetur.

E contra cum adoratur Christus adoratione latriæ, adoratio absoluta est, non solum quæ terminatur ad divinitatem, sive ad Verbum divinum, sed etiam quæ terminatur ad humanitatem assumptam; & affectus submissionis ac servitutis internæ, quam adorans protestatur ac significat per actum adorandi, terminatur non solum ad divinitatem & Verbum divinum, sed etiam ad humanitatem assumptam, quamvis secundariò tantum, & propter incretam divinitatis excellentiam. Ratio est, quia in Christo humanitas adoratur, non ut suppositum distinctum à supposito divino, sed ut quasi pars suppositum divinum substantialiter integrans in esse subsistentis in duplici natura: quare quando Christus adoratur adoratione latriæ, tam adoratio absoluta est, non solum respectu divinitatis, sed etiam respectu humanitatis, quam cum homo eximie sanctitatis adoratur adoratione dulci, adoratio absoluta est non solum respectu animæ, in qua residet sanctitas, sed etiam respectu corporis, quod cum anima constituit hominem, qui propter eximiam sanctitatem adoratur.

Quæres 6. Utrum adoratio absoluta exemplaris in se, & adoratio relativa imaginis ad eundem habitum pertineant?

R. Affirmativè. Nam ad eundem habitum pertinet inclinare voluntatem ad honorandum exemplar in se, & ad honorandum illud in iis omnibus, quæ specialem habent ad illud habitudinem, vel cum eo conjunctionem: & verò utriusque adorationis idem est objectum formale, nempe honestas, quæ relucet in honorando exemplari, eique exhibendo cultu, ipsi propter ejus excellentiam debito.

Porro quamvis adoratio respectiva & absoluta ad eundem habitum pertineant, respectiva inferioris ordinis est ad absolutam: longè enim aliud est adorare rem aliquam ad protestandam alteri submissionem ac servitutem internam, alteriusque superioritatem recognoscendam; & aliud adorare rem aliquam ad ei protestandam submissionem, &c. & recognoscendam superioritatem ejus.

Hinc v. g. adoratio latriæ, quæ exhibetur imagini Christi propter incretam Christi excellentiam, non est latria simpliciter, sed secundum quid, & cum addito diminutive, imò & destructive, respectiva: unde Synodus Nicæna II. in definitione fidei, adorationem, imaginibus Christi exhibitam, simpliciter negat esse latriam: rectè quilibet rectè simpliciter negatur esse id, quod non est, nisi secundum quid, & cum addito diminutive; & à for-

fortiori quod non est nisi cum addito destruyente veram ac propriam rationem illius, quod esse dicitur. Vera autem & propria ratio latræ in eo consistit, quod sit cultus exhibitus rei propter se ad protestandam ei internam submissionem ac servitutem summam, illiusque summam, superioritatem recognoscendam propter summam ejus excellentiam; qualis cultus, ut dicit Nicæna Synodus loco citato, soli naturæ divinæ convenire potest.

Quæres 7. In quo Christiani, qui adorant imagines, differant à gentilibus, qui idola adorabant?

R. Discrimen esse multiplex: nam 1. imagines nostræ non sunt idola: idolum enim est, quod cum non sit Deus, ut Deus tamen colitur; sacras autem imagines non adoramus ut Deum, sed tantum, & quidem cultu solum respectivo, vel ut imagines Dei, quando Deum repræsentant, vel ut imagines B. Virginis, aut aliorum Sactorum, cum repræsentant B. Virginem, aut Sanctos alios.

2. Gentiles adorabant idola adoratione sapissime absoluta, eò quod putarent eis inesse aliquid divinum; nos verò sacras imagines adoramus, non propter ipsas, seu propter excellentiam eis intrinsicam; nullam enim in eis agnoscimus, propter quam sint cultu dignæ; sed propter excellentiam exemplarium quæ nobis repræsentant, & ut illas adorando, exemplaribus cultum debitum exhibeamus.

3. Gentiles adorabant idola, quæ repræsentabant personas cultu omni indignas, ut Jovem, Junonem, Mercurium, quibus tanquam diis supremum in idolis illis cultum exhibebant, sicque cultum soli Deo vero debitum ad indignissimas creaturas transferebant. Nos autem soli vero Deo cultum latræ propter increatam ejus excellentiam; & Sanctis, in cælo regnantibus cum Christo, cultum dulci tantum propter creatam excellentiam sanctitatis & gloriæ exhibemus.

4. Denique, Gentiles colebant Deum modò sub forma hominis, modò sub forma animalis, puta tauri, &c. putantes eum habere formam illam. Nos verò nullam Deo formam attribuiamus, & purum, ut reverà est, Spiritum credimus.

ARTICULUS ULTIMUS.

Utrum Reliquiæ sint adorabiles.

RESPONSIO.

Reliquiæ Christi & Sanctorum adorabiles sunt.

Prob. 1. Ex Conciliis & Patribus, apud Bellarminum, & alios. 2. Ex miraculis, quæ ad reliquias Sanctorum facta fuerunt, & referuntur ab Authoribus fide dignissimis, qualis est Augustinus. 3. Ex constanti & perpetua Ecclesiæ praxi & traditione, quæ relucet potissimum in honorifica reliquiarum translatione, variis temporibus facta; in honorifica asservatione reliquiarum sub altaribus, & in usu cereorum ac lampadum, quæ honoris causa ante reliquias accenduntur; cujus consuetudinis antiquitatem Bellarminus probat. 4. Denique, ratione: quia honestum est honorare Sanctos non solum in imaginibus, sed etiam & à fortiori in eorum reliquiis, quæ majorem ad illos habitudinem, & cum eis conjunctionem habent, quam imagines, quibus repræsentantur.

Obj. 1. Christus Luc. cap. 11. Judæos reprehendit, quod Prophetis sepulchra magnifica ædificarent. *R.* Christum eos reprehendere tantum, quia id faciebant per hypocrisis, & ut tantò securius ipsum Christum Prophetarum Principem persequerentur.

Obj. 2. Deus abscondit corpus Moysis. *R.* abscondisse, ne Judæi, qui ad idololatriam maximè proclives erant, Moysen tanquam Deum colerent, eique tanquam Deo sacrificarent, si norum haberent sepulchrum illius.

Obj. 3. Concilium Eliberitanum can. 34. quo ve-

rat, ne cerei interdiu ad sepulchra accendantur, quia spiritus Sanctorum inquirandi non sunt. *R.* Concilium prohibere, ne cerei accendantur ex superstitione gentilium, qui cereos accendebant ad evocandas defunctorum animas, quæ supersticio Sanctis maximè displicebat. Respondet Binius, hoc canone, Sanctorum nomine accipiendos esse fideles, quorum spiritus, dum orationis causa ad Ecclesiam adveniunt, inquietantur frequentia & cura immodica cereorum ardentium; & addit inferius, Concilium agere de Neophytis, qui more gentilium lucernas publicè accendebant, non verò de iis, qui lucernas accendebant ad cultum & gloriam Dei.

Obj. 4. S. Hieronymum, qui Vigilantio objicienti idololatriam esse, cereos accendere coram reliquiis, respondet eos, qui hoc faciunt, zelum Dei habere, sed non secundum scientiam. Locus Hieronymi integer hic est in libro adversus Vigilantium: Cereos autem non clara luce accendimus, sicut frustra calumniamus; sed ut noctis tenebras hoc solatio temperemus, & vigilemus ad lumen, ne cæci tecum dormiamus in tenebris. Quod si aliqui, propter imperitiam & simplicitatem secularium hominum, vel certè religiosarum feminarum (de quibus verè possumus dicere, confiteor, zelum Dei habent, sed non secundum scientiam) hoc pro honore Martyrum faciunt, quid inde perdis?

R. 1. S. Hieronymum, primò non improbasse cultum reliquiarum, sed è contra pro illo pugnassee contra Vigilantium, ut patet ex epist. 53. contra hunc Hæresiarcham scripta, in qua sic loquitur S. Doctor: Honoramus autem reliquias Martyrum, ut eum, cujus sunt Martyres, adoremus. Honoramus servos, ut honor servorum redundet ad Dominum. Et inferius: Si non sunt honorande reliquie Martyrum, quomodo legimus: Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus? Si ossa mortuorum polluant contingentes, quomodo Elias mortuus mortuum suscitavit?

2. Loco, qui objicitur, non improbare modum colendi reliquias, cereos coram illis accendendo, tamquam intrinsicè mahum & indecens, ut patet ex his verbis: Hoc pro honore Martyrum faciunt, quid inde perdis? sed solum non approbare, quia nondum satis usu receptus erat tunc temporis in Ecclesia, & quia tunc periculum erat, ne adhiberetur, aut adhiberi crederetur ex superstitione gentilium, qui ad evocandas, vel consolandas defunctorum animas cereos accendebant: unde ibidem eos, qui hunc colendi reliquias modum adhibent sine superstitione, dicit à Deo remuneratum iri. Quicumque, inquit, accendunt cereos (ex cultu scilicet religioso) secundum fidem suam habent mercedem, dicente Apostolo: Unusquisque in suo sensu abundet. Quibus postremis verbis significat id, quod nondum ipse probabat, ab aliis probati, scilicet quod reliquie honorarentur cereis accensis.

Obj. 5. Cultus reliquiarum falso cultui exponitur. *R.* hoc negando de reliquiis, quæ publicè in templis exponuntur: semper enim Ecclesia magnam adhibuit diligentiam, ne reliquie sine sufficienti examine & approbatione, fidelium venerationi exponerentur.

Obj. 6. Crux, in qua pependit Christus, spina, lancea & cætera Passionis instrumenta, potius execranda sunt, quam honoranda. *R.* neg. Nam ista omnia signa sunt Christi erga nos amoris, & triumphi ejus pignora, ex contactu sacratissimi Corporis ejus sanctificata, & consecrata, ejusque sacratissimo Sanguine perfusa. Aliud est de labijs Judæ, quibus Dominum osculatus est, & de manu, qua servus Principis sacerdotum percussit Dominum. Hæc enim & alia similia in æstimatione prudenti specialem quamdam habent indecentiam, propter quam adorari non possunt.

Obj. ultimo. Non potest dici quo cultu adorandæ sint reliquie. *R.* neg. Nam reliquie Christi adorandæ sunt cultu latræ respectivo, propter increatam Christi excellentiam: reliquie verò Sanctorum adorandæ sunt cultu respectivo dulci, propter excellentiam creatam sanctitatis & gloriæ, quam habent illorum animæ.